

Ewa Pindór

II sesja "Skamandrycka" w Uniwersytecie Śląskim

Biuletyn Polonistyczny 24/1-2 (79-80), 261-264

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KONFERENCJE NAUKOWE

II SESJA „SKAMANDRYCKA” W UNIWERSYTECIE ŚLĄSKIM

10-12 kwietnia 1980 r. Zakład Teorii Literatury Instytutu Literatury i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego, kierowany przez prof. Ireneusza Opackiego, zorganizował już drugą sesję naukową poświęconą problematyce Skamandra. W sesji tej, która odbyła się w Kozubniku-Porąbce, uczestniczyli również goście z IBL PAN, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Katedry Polonistyki Uniwersytetu w Budapeszcie.

Na sesji ogłoszono piętnaście referatów, w większości zwracających uwagę na poetykę i światopogląd skamandryckich twórców. Otwierający konferencję referat Włodzimierza Wójcicka "Skamandryci wobec legendy Piłsudskiego", z jednej strony ukazywał zróżnicowane ujęcia postaci Piłsudskiego w twórczości skamandrytów, będące implikacją odmiennych ideowo postaw poetów, z drugiej zaś wskazywał złożone mechanizmy tworzenia tej legendy, podkreślając znamienne powiązania pomiędzy autostylizacją i legendą. Mitotwórcze tendencje skamandrytów ukazywał też referat Anny Opackiej pt. "»Pieśń o Stefanie Starzyńskim« Jana Lechonia". Autorka odsłoniła funkcjonowanie nowego mitu - Starzyńskiego, w konwencji mitu narodowego, a uwypuklając obecny w utworze Lechonia dyskurs romantyczny, wskazywała na obecność i funkcje stylizacji postaci Starzyńskiego na bohatera skamandryckiego.

Ideologiczną i polityczną problematykę twórczości skamandrytów ukazywał również Marek Pytasz w referacie "Przed lekturą »Kronik tygodniowych« Antoniego Słonimskiego". Zarysował on podstawowe motywacje problematyki "Kronik": wiarę w postęp, zau-

fanie do jednostki, pacyfizm, preferowanie spraw wolnościowych - z przypomnieniem, że "Kroniki" były zwierciadłem postaw inteligencji liberalnej.

Ukazując poetykę Skamandra, podkreślono wielorakie powiązania grupy z tradycją literacką. I tak, referat Leonarda N e u g e r a "»Szał na estradzie«. Pomysły do interpretacji »Czarnej wiosny« Antoniego Słonimskiego" ujmował poezję Słonimskiego jako próbę przewartościowania poezji w wyniku przemieszania różnych języków - głównie tradycji romantycznej i modernistycznej (w jej różnych aspektach). Tu też wymienić wypadnie referat Ewy P y t a s z o w e j pt. "O »peregrynacji«, czyli »Popiół i wiatr« Antoniego Słonimskiego", ukazujący wewnętrzną architekturę poematu, ze wskazaniem wykorzystanego w utworze kodu klasycystycznego i romantycznego. Stefan Z a b i e r o w s k i ("Conrad Skamandrytów") omówił stosunek członków grupy do tradycji Conrada, akcentując proces przejścia od poetyckiego wzorca romantycznego do świata codziennego, zgodnego z poetyką skamandrycką.

Zagadnienia kultury socjologiczno-literackiej u skamandrytów uwidoczniły się w wielu referatach. Jan P i o t r o w i a k ("Wokół prekursorskiego debiutu Kazimierza Wierzyńskiego") ukazał prefiguratywny charakter debiutanckiego tomu wierszy poety, "Wiosna i wino". Tę zasadniczą tezę wyświetlono w kontekście sytuacji komunikacji literackiej: gra z odbiorcą sklasyfikowana tu została jako gra o odbiorcę, a twórca - jako "manipulator" odbiorcą wirtualnym. Anna W ę g r z y n i a k o w a ("Echa piosenki legionowej w poezji Juliana Tuwima") poddała analizie i interpretacji utwory poetyckie - liryczne i satyryczne - Tuwima pod kątem adaptacji języka piosenki legionowej. Referentka dokonała rekonstrukcji językowych operacji poety ze słowem piosenki

legionowej w aspekcie ich celowości w kształtowaniu semantyki utworu, a także w aspekcie szerszym, pod kątem możliwości - a raczej niemożliwości - wprowadzenia słowa "cudzego" w obszar mowy "własnej". W nurcie "socjologicznym" mieści się też referat Romualda C u d a k a pt. "Pamiętnik i miłość. Odbiorca projektowany w »Pamiętniku miłości« Kazimierza Wierzyńskiego". Referent odsłonił strukturalne cechy utworów poety, wskazując jego manipulacje będące modyfikacją konwencji romantycznej i tradycji Żeromskiego. W referacie szczególnie akcentowano znamienne oscylacje bohatera utworu pomiędzy mistyką i powszedniością, uczuciem i zmysłowością, witalizmem i biologizmem, instynktem i racjonalizacją. W tej grupie wymienić też należy dwa referaty dotyczące poematu Tuwima (Tomasz S t ę p i e ń , Leonard N e u g e r , "Dwugłos o »Balu w Operze« Juliana Tuwima"). Tomasz Stępień ukazywał relacje między tekstami popularnymi (szlagierami), a "Balem w Operze", akcentując brak prostej homologii pomiędzy kabaretem a poematem Tuwima; podkreślał jednocześnie charakterystyczną zmianę światopoglądowego nacechowania poetyki u Tuwima (odrzućcie tradycję romantycznej). Drugi referent skupił uwagę wokół dramatycznych napięć poematu, wyrosłych na opozycji: "miasto" - "wieś", ukazując nerastające natężenie konfliktu aż do apokaliptycznego finału, tożsamości z rozpadem świata, wyobcowaniem z państwa i z tego wszystkiego, co stanowiło istotę życia skamandrytów. Aleksander N a w a r e c k i ("Muzyka w wierszach Juliana Tuwima") dowodził, że twórczość poety wyrażała stan świadomości, w której dokonywał się kryzys dawniejszej estetyki muzycznej, podczas gdy nowa muzyka stanowi antycypację muzyki konkretnej. Referent akcentował istotne tu zderzenie muzyki naturalnej (przyrody) z muzyką sztuczną (hałas miasta) i wynikające z tego zwyrodnienie człowieka, środowiska.

Inny aspekt twórczości Juliana Tuwima naświetliła Maria C u d a k o w a ("Juliana Tuwima wiersze dla dzieci. Trzy interpretacje"), wskazując możliwości różnego funkcjonowania Tuwimowskich tekstów dla dzieci - jako tekstów satyrycznych albo kabaretowych. Referentka podkreśliła częste u poety zabiegi: zabawę w ramach przedstawionego świata oraz grę języka w języku utrzymaną w konwencji zabawy. Elżbieta H u r n i k o w a ("»Natura oswojona« w poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej") ukazała świat "gier" wyobraźniowych Pawlikowskiej w dwóch aspektach: zjawisk polegających na odnaturalizowaniu obrazów przyrody - co w konsekwencji prowadzi do kategorii sztuczności, oraz funkcjonujących w tej poezji składników cywilizacji XX wieku.

Sesję zamykał referat Bożeny T o k a r z o w é j "Kulturowa presja kontekstu czy wybór poetycki", ukazujący poezję Tuwima z perspektywy "pokolenia 70". Referentka wskazała, w jaki sposób wyznaczniki psychologiczne łączą się w twórczości Tuwima z wyznacznikami socjologicznymi - pod wpływem kontekstu kulturowego. Podkreślając zasadniczą tezę referatu, iż postawa poetów współczesnych wyrasta z dwudziestolecia międzywojennego, udowodniła, jak bardzo żywotny był program skamandrytów.

Referaty wygłoszone na sesji stanowią kontynuację wcześniej podjętej problematyki badań w Zakładzie Teorii Literatury Instytutu Literatury i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego, prowadzonych w ramach problemu węzłowego. Zostaną one ogłoszone nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego w kolejnych seriach.

Mgr Ewa Pindór